

KJAK

Fosturtøku ella klekimamma?

William Smith
Argir

“Burðarmóðir, kleki(ngar) mamma (konufólk, sum tekur upp á seg at eiga barn fyrri onnur, kanska fyrri pengar)”

Soleiðis verður danska heitið ‘rugemor’ greinað í ‘donsk føroysk orðabók’ (Stið-in 1998).
Formaður Miðflokksins, Jenis av Rana, hevur blást nýtt lív í forsturtøkuspurningin við at skjóta upp, at kvinnur, í staðin fyrri fosturtøku, skulu lata eini barnleys hjún ættleiða barnið. Hetta kann tykjast ein góð og skilagóð loysn uppá ein sváran trupulleika: kvinnan sleppur undan fosturtøku,

ið man vera ein hin mest oyðileggjandi sálarløsturin eitt menniskja kann koma fyrri, og eini hjún, ið annars ikki kunna fáa børn, verða foreldur. Men enn einaferð er Jenis av Rana farin í gamlatestamentligt, introspektivt sjálvsveiggj.
Katrin Kallsberg, kvinnulækni á Landssjúkrahúsinum hevði eina gløgga og veruleikakenda viðmerking í Útvarpinum um upsskotið hjá Jenisi av Rana. Hvussu kann

nakað gott og virðiligt koma burturúr at spilla lívið hjá kvinnuni, ið verður tvingað til at verða klekimamma? Hvør verður bakstoyturin hjá barninum, sum fyrr ella seinni fær greiði á sínum uppruna? Hvussu fara hjúnini at verða ment at klára ta ørkymlandi tvístøðuna, tey tá koma í? Hesar spurningar eigur Jenis av Rana at greina, áðrenn hann øsir Løgtingið til at trýfalda avleiðingarnar av einum trupulleika, ið er

nóg svárur frammanundan. Vit eru ikki í Kina ella India, har tann einstaki hvørvur í meldrinum og tað kann vera bæði gott og ringt. Men vit eru eitt pinku-samfelag, har øll kenna øll, og tað er bæði gott og ringt.

Nú kemur vøllurin í Hoyvík

Tróndur Sigurðsson
býráðslimur

Fótbóltsvøllurin í Hoyvík, sum leingi hevur verið bíðað eftir og brúk stórliga er fyrri,

samtykt at gera vøllin, og mælt verður býráðnum til, umvegis fíggarnevndina, at játta neyðuga peningin til vøllin.
Í Hoyvík búgva um 4.700 fólk, so fólkagrundarlagið er avgjørt til staðar til bestu karmar um fótbólt, eins væl og annan ítrótt. Eisini verður hesin vøllur ein avgerandi bati hjá fótbóltsfeløgnum Giza/Hoyvík og Undrinum.
Frammanundan fáa tey bara avlopstiðir á hinum vøllunum runt um í býnum,

so talan verður í heilum um venjing til seint út á kvøldið, umframt at trupult er at fáa tíðir til øll liðini. Serliga illa kemur hetta kanska við hjá Giza/Hoyvík, sum eisini er farið undir ungdomsvenjing.
Fyrimunurin av, at farið verður nú undir at gera fótbóltsvøllin í Hoyvík til veruleika, er ikki bara fyrri tey, ið búgva í økinum, tí samstundis sum Giza/Hoyvík og Undrið fáa nýggjan heima-vøll, verða fleiri tímar til taks á øðrum vøllum, so

feløgini, sum hava verið har frammanundan, nú fáa betri stundir til ungdomin og tað, tey annars arbeiða við.
Nýggi fótbóltsvøllurin í Hoyvík, ið kemur at økja um trivnaðin og skapað góðar karmar fyrri rørslu og ítrótti í Hoyvík, skal liggja á planeraða økinum beint sunnan fyrri Skúlan við Løgmannabreyt, sum tí óivað eisini kann fáa gleði og gagn av honum.
Hugsjónin er, at hesin vøllur skal koma øllum borg-

arum í kommununi til góðar, samstundis sum hann kann verða ein náttúrligur partur av gerandisdegnum hjá bæði børnum og ungum.

men mín fatan er, at forskúlin er tað rætta staðið at arbeiða við hesi málmennig. Eg havi heldur einki hoyrt um, at tey, sum tosa um at menna tilboðið í barnagørðunum, hava nevnt henda partin av málmenningini. Fyri mær virkar tað sum um nógv at tykkum, sum eru ímóti forskúlum, als ikki vita um hesa granskingina, ella láta stit, sum hon ikki er til. Men hjá mær er eingin ivi. Hetta er mest tíðandi gransking á hesum øki, sum eg veit um. Hon er fyrri mær eitt av svarinum uppá, hví nógv børn í Føroyum ikki gerast nóg góðir lesarar. Ella fyrri at sitera Hans Eli Dahl, ferrverandi leiðara í Skúlanum á Trøðni. Hann segði, tá ið hann bleiv settur sum stjóri: “Tað sær út til, at fólkaskúlin framleiðir børn við serligum tørvri”
So her er ein grundgeving fyrri at stovna forskúlar, um tit ikki góðtaka hana, tað er eitt annað mál.
At enda verður í greinini sagt - ... Hví skulu vit tyngja fólkaskúlan við at koyra ein árgang aftrat inn í skipanini?-
Ikki júst nøkur rósandi orð, sum tit hava at siga um

fólkaskúlan, og hetta sær út til at vera eitt gjøgnumgangandi tema hjá øll tykkum, sum eru ímóti forskúlum, tað er eins og fólkaskúlin einsamallur hevur ábyrgd av, at nógvi børn ikki fáa eina nóg góða skúlagongd, tað haldi eg ikki. Fólkaskúlin einsamallur hevur ikki skyld í hesum, her eiga øll at taka í egnan barm og gera tað, tey kunnu.
Men eg haldi als ikki tit skulu vera so bangin um, at forskúlin fera at tyngja fólkaskúlan enn meira, sum tit málbera tykkum. Sum eg havi víst á, so eru okkara royndir, at forskúlin kann lætta væl um. Ja, í lötuni er hann besta boðið uppá, hvussu vit kunnu gera fólkaskúlan betri beint nú, og harvið minka tørvin á serundirvísing. Tað er alt sum týðir uppá, at vit við at seta inn fyrr fáa hjápt teimum børnum, sum av eini ella aðrari grund eru sakkað afturút, og sum tí eru í vanda fyrri at fáa eina vánaliga skúlagongd. Tað er mín fatan.
Mín niðurstøða til greinina er, at forskúlin er besta svarið uppá tað tilboðið til tey 6-ára gomlu, sum tit í greinini sókn-

ast eftir, tit vita bara ikki av tí.
Um tit hava áhuga í at seta tykkum inn í forskúlan, so fari eg at bjóða tykkum at koma at vitja, so tit sjálvi síggja, hvat tað er, sum eg skrivi um.
Sum eg í grein míni havi víst á, so eri eg als ikki samdur við tykkum í tí, tit skriva. Eg skilji heldur ikki heilt hvat tit meina við, tá ið tit siga, at forskúlin ikki er tað rætta tilboðið til tey 6-ára gomlu.
Eg fari tí at seta tykkum nakrar spurningar, sum fari eg at heita á tykkum um at svara í bløðunium, so eg og øll onnur, sum hava áhuga fyrri teimum 6-ára gomlu fáa at vita, hvat tit meina.
Forskúli er bara eitt orð, men hvat meina tit við, tá ið tit siga, at forskúlin ikki er tað rætta tilboðið til tey 6-ára gomlu? Eg hugsí her um innihald, form o.a.
Hvørja útbúgving hava tit í at undirvísa?
Her kann eg nevna, at fyrri at gerast lesivegleiðari, so mást tú fyrst hava lærararútbúgvín, hon tekur fyra ár, haraftrat skal tú taka ein eftirútbúgving

í tvey ár. So í alt tekur tann útbúgvingin 6 ár.
Hvørjar royndir hava tit í at undirvísa í innskúlingini?
Eg hugsí serliga, um tit hava royndir, sum vísa, um munur er á at børnum, sum hava gingið í forskúla og børnum, sum ikki hava gingið í forskúla?
Her kann eg nevna, at vit hava lærarar, sum hava meira enn 30 ára royndir í at undirvísa í innskúlingini, og sum eisini hava royndir í at taka ímóti næmingum, sum hava gingið í forskúla og næmingum, sum ikki hava gingið í forskúla. Hjá teimum er eingin ivi. Byrjanarundirvísingin gerst nógvi lættari, um börnini hava gingið í forskúla. Hetta samsvarar eisini væl við granskingina hjá Jørgen Frost og Annemette Lønnegaard. Men sum sagt, hvørjar royndir hava tit at vísa á?
Hvat er tað í forskúlaskipanini, sum tit ikki halda vera gott?
Er tað uppbytið av degnum?
Um so er, kunnu tit greiða frá, hvat tað er, sum vit í for-

skúlanum gera skeivt, og hvussu tit halda, at dagurin eigur at verða, so hann eftir tykkara tykki er bestur fyrri hesi børn?
Er tað innihaldið í degnum?
Um so er, kunnu tit greiða frá, havt tað er í innihaldinum, sum tit halda vera skeivt, og hvat innihaldið eftir tykkar tykki eigur at vera?
Er tað tíðin tey eru í skúla?
Eru tey móguliga ov leingi, og hví?
Eru tey móguliga ov stutt, og hví?
Er tað mótiskyldan?
Er tað umstøðurnar inni?
Um so er, kunnu tit greiða frá, havt ið er galið við umstøðunum inni, og hvussu tit halda, tær eiga at vera?
Er tað umstøðurnar úti?
Um so er, kunnu tit greiða frá, hvat ið er galið við umstøðunum úti, og hvussu tit halda tær eiga at vera?
Er tað útbúgvingin hjá teimum, sum starvast í forskúlanum?
Um so er, kunnu tit greiða

frá, hvat ið er skeivt við útbúgvingini hjá teimum, sum starvast í forskúlanum, og hvørja útbúgving tit halda, tey eiga at hava, sum taka sær av teimum 6-ára gomlu.
Er tað normeringin?
Um so er, hvat halda tit, normeringin eigur at vera?
Er tað leiðsluviðurskiptini?
Um so er, hvat halda tit er skeivt við leiðsluni, sum hon sambært kunngerðini um forskúlan eigur at vera, og hvussu halda tit, hon eigur at vera?
Ella er tað annað, sum eg ikki havi nevnt, sum tit halda vera skeivt?
Eg vóni at fáa greið svar uppá hesar spurningar.
Tit kalla greinina –Nær skal barnið í skúla?, men tá ið tú hevur lisið greinina, so er eingin ivi um svarið. Tit eru negativar um forskúlan, men tit siga einki um hini tilboðini, sum eru til tey 6-ára gomlu. Hví seta tit bert spurnartekin við hetta tilboðið?